

KÖY ENSTİTÜLERİMİZDE EĞİTİM VE ÖĞRETİM İLKELERİ

İsmail H. TONGUÇ

Maarif Vekilliği ilk öğretim Umum Müdürü

I — Köy kaynağına kısa bir bakış: Bir küme insanın, belli bir yerde temelli olarak oturmaya başladığı tarih, toplumsal hayatı kalın bir çizgi ile ikiye böler. Bu bölüntünün başladığı günden beri kurula gelen köylerde tarih kocamaktan bıkmış gibidir. Devirler üst üste, katlana katlana bu köylerin kenarlarında höyükleşmiştir.

Tarihle beraber yaşlanmış köylerin küllüklerinde oyun oynayan çocuklar toprağı eşerlerken, büyükler köy kıyılarında dam temelleri açarlarken, bir kaç bin yıl önce yaşamış cedlerinin ellerinden çıkmış; çakmak taşından yapıma avadanlıklar, toprak küpler, küçük kandiller, kırılmış çanaklar, ustalıklı işlenmiş heykeller bulurlar. Bazan da diri bir köyün veya cansız höyüğün altında bir kaç yüz yıl önce çökmüş köyün, onun altında da ondan evvelki çağların malı olan başka köylerin iskeletlerini gösteren temellere rastlanır. Tarihî kazılar yapılan yerlerde köyün geçmişini anlatan yüzlerce, binlerce eşya bulunur. Yaşlanmış mezarlıklar, büyüye büyüye bu köylerin dört bucağını sararlar. Zamanla bu ihtiyar köylerin yakınlarında yeni köyler doğar. Eskilerden bir kısmı batar, belki de bir daha hiç dirilmemek üzere toprağın altına gömülür. Yeni doğanlar gelişir, canlanır, zaman geçtikçe onlar da yaşlanır, çöker, onların üstüne de tekrar yenileri kurulur.

Her çağ kendi köyüne devrinin damgasını, hiç bir kuvvetin silip yok edemeyeceği şekilde basar, geçer. Bata çıka bütün tarih boyunca insan oğluna yuvalık yapan bu köylerin bağrında her devrin mânalı, düşündürücü izleri kalır. Tarihî olaylar köye mahsus hayata mayalık yaparlar. Gelişme şartlarını bulunca köy çiçeklenmeye başlar, günün birinde olgunlaşır, değerlenir, özlüleşir.

Köyler, tıpkı aynı familyanın bitkilerinde görüldüğü gibi biçim, renk, duyuş, düşünüş ve mukadderat bakımlarından birbirine eşit insanlarla dolar, boşanır, tükenmeyen bir kaynak gibi çağlar dururlar ve böylece topluma mayalık ederler.

Köylü halk, köy toplum hayatının çarkında bilene bilene yetişir. İş hayatı içinde yuğurula yuğurula, çalkana çalkana bağrından adı sanı belli olmayan değerler fıskırtabilecek duruma gelir. Yabanda başı boş dolaşan vahşi hayvanlar, köylünün elinde, onun emeğiyle evcilleşir, asilleşirler. Kırıkları kaplayan otlar, ormanları dolduran çalılar onun ça-

İşmasıyle cins bitkiler veya meyvalar haline gelir, "Kültür bitkileri,, adını alırlar. Toprak, onun eliyle işlene işlene sırları çözülebilen, türlü maksatlar için kullanılabilen, hayatın devamını sağlıyan, verimli ve değerli bir *ana* olur. Taştan veya kemikten yapılmış kaba âletlerle işe başlıyan, köye ilk defa yerleşen ve orada yıllarca, asırlarca didinen bu yaratık; tarih boyunca tabiatla baş başa kalan, tabiat kuvvetleriyle savaşıyan, bu sebepten tabiatın sırlarını -amprik te olsa- deneylerle anlamaya çalışan ilk gözlemci kahramandır. Toplumsal hayatın en karışık, insanı ta iliklerine kadar içinden sarsan bütün olaylarına yol gösteren bu büyük oyuncudur. Hastalıkların en korkunçları, ölümlerin beklenmedikleriyle pençeleşen ve kurbanlarını vere vere bunların hepsiyle savaşıyan bu arslandır. En korkunç fırtınaların karşısında kaya parçası gibi dim dik duran, toplumun zaman zaman çürümeye yüz tutan veya çöken taraflarının ağırlığını sırtlanan bu yiğittir. İşte toplumsal yaşayışa izcilik yapan kahraman, arslan ve yiğit vasıflı insanları hiç durmadan bıkmadan, yılmadan yetiştiren köy, insan oğlunun kurduğu en eski, en devamlı ve en kuvvetli okul, daha doğrusu Enstitüdür. Açılış tarihleri pek kısa olan modern okulların, enstitülerin veya üniversitelerin hiç birinde köy adlı bu Enstitüdeki kadar gerçek deneyler ve gözlemler yapılamamıştır. Tahılın, meyve cinslerinin islâh edile edile bugünkü olgunluğa gelişi, sulama vasıtalarının bulunuşu, değirmenlerin icadı, ziraat âletlerinin tekâmülü burada harcanan emekler sayesinde. Sığır, deve, keçi, koyun veya at cinslerinin asileştirilmesi için köylünün dök-tüğü teri henüz zamanımızdaki üniversitelerin profesörleri dökememişlerdir. Köylü insan toprağa, bitkiye, hayvana, eşyaya, kısaca söylemek lâzımgelirse tabiat varlıklarına bağlı insandır. O hayatını, bu varlıkları değerlendirmekle kazanır.

II — Köyün, kasaba veya şehirleşmesi: Bu olgunluğa erişebilen ve türlü bakımlardan önem kazanan köyler büyümeye, etraflarından kendi içlerine değerli insanları, iş arıyanları çekmeye başlarlar. Kısa bir zaman içinde alabildiğine genişlerler, günün birinde köy karakterini kaybeder, kasaba olurlar. Bunların çevrelerindeki köyler bir çok bakımlardan kasabaya bağlanırlar. Kasabalı bunları idare etmek, kendi isteklerine göre köylerden faydalanmak, bâzı hususlarda da onlara faydalı olmak amaçlarını güder. Köyle kasaba arasında bağlılıklar arttıkça artar. Bundan sonra kasaba her bakımdan kuvvetlenmeye başlar, çevresindeki köyleri kendine sım sıkı bağlar, zamanla onları idaresi altına alır. Kasabanın maddî ve manevî kudreti arttıkça köy üzerine yaptığı etkiler de çoğalır. Köyünkünden ayrı vasıflarda ve kasabaya mahsus, kuvvetini köyden alan bir medeniyet ve kültür doğar. Ondandır kasabanın bir kısım insanlar için köyden daha sevimli, daha cazip bir hale geldiği görülür.

Zamanla bu kasabaların bazıları da karakter değiştirerek şehirle-

şirler. Buralara köyden veya kasabadan kopup gelen insanlar yığılmağa başlarlar. Türlü sebeplerle dolaylarındaki köylerle kasabalarda bu şehirlere bağlanırlar. Köy ve kasaba müstakil birer varlık olmaktan çıkar; hayatsel bir çok ihtiyaçlar yönünden ve mukadderat bakımından şehirin eline düşerler.

Kasaba ile şehirlerde kendilerine mahsus havanın içinde, köylü halktan büsbütün ayrı vasıflarda insanlar yetişir. İdareci sınıfa mensup olanlar, ticaret yapanlar, belli bir sanatla geçinenler, türlü işlerde çalışanlar, iş arayanlar, yeni yeni iş alanları açmayı tasarlayanlar, köylerdeki topraklarını işletenler buraların en çok göze çarpan insan tiplerini teşkil ederler.

Kasaba ve şehirlerin sakinleri muayyen maksatlarla teşkilât kurabilirler; Devletin, sermaye sahiplerinin ellerindeki vasitalardan faydalanma yollarını bulurlar. Böylece köylüye nazaran daha geniş bir çevre içinde iş görebilecek duruma gelirler. Yeni nesilleri bu maksada göre yetiştirmeye mahsus kurumlar açarlar. Hukuk, Ekonomi, Ticaret, Sanayi, Kültür gibi önemli ve hayatsel değerlerde ne varsa bunların kurallarını, ilkelerini kendileri saptar, kendileri gerçekleştirmeye girerler. Böylece kasaba veya şehirler, insan hayatına ileri hamleler kazandıran bir medeniyete sahne olurlar. İşte bu sebeplerden köyle şehir ve kasabaların işlevleri birbirinden kalın çizgilerle ayrılır.

Şehir ve kasaba halkı, tabiattan, topraktan, hayvandan, sudan, ormandan, meradan, çayırdan uzaklaşır.

Tabiatın bağrında yaşama tarzından uzaklaşan insanlar, amaçları belli bir teşkilât altına alınarak ihtirasları çerçevelenmedi mi bunlardan bir kısmı değerlerinin bir çoğunu kaybeder, kendi kendine yetmiyen, başkalarına bağlanan ve ancak onların sırtlarında yaşayabilen insanlar haline gelirler. Bunlar yeteneklerini hesaplamaksızın ne pahasına olursa olsun, esirlik şeklinde bile olsa, sırtlarında yaşadıklarını ellerinde tutmak ve onları idare etmek isterler. Geçmiştenberi süregelen bir çok kurullar, bilimler, ilkeler bu düşünce ile ortaya atılmış, türlü sıfatlarla kutsileştirilerek hayata geçirilmek istenilmiştir.

Her çağın biglinleri, halk önderleri, köylü ayaklanmalarına başkanlık edenler, son devirlerin düşünceli Devlet adamları; tabiattan uzaklaşan, tabiatın yerine insanı istismara yeltenen bu şehir yaratığının ihtiraslarına gem vurmak istediler. Birbirlerinden ayrı iki âlem haline gelen köyle şehir arasındaki uçurumu kapatmak için çareler araştırdılar. Toplumsal hayat yönünden çok önemli olan bu iki kuvveti dengede tutmak istediler. Buna bazan muvaffak oldular, bazan da olamadılar. Her ne şekilde olursa olsun, bir çaresi bulunarak, her devirde ve her yerde toplum hayatındaki dengesizliğin önüne geçilebilmiş olsaydı, insanlık tarihinin akışı bildiğimizden büsbütün başka türlü olacaktı. Bu mümkün olmayınca, bu çıkmaza sapan milletlerin hayatında tarih ölçü-

sünde büyük çöküntüler oldu. Heybetli, haşmetli bir imparatorluğun göçtüğü, servete garkolmuş şehirlerin battıkları görüldü. Bu olay karşısında, Tarih merhametsizce:

. İmparatorluğu köylü halkı, kanını emercesine istismar ederek, imparatorluğa temel olamayacak hale getirdiği için battı, dedi.

Tarihin her devrinde örneğine rastlanan köksüz insanların idarelerine geçen ulusların talihleri asla gülmedi. Bilhassa yeni medeniyet topraktan uzaklaşan ve ham madde müstahsilini emerek geçinmek isteyen bu soysuzlaşmış insanın eline, maksadını geniş ölçüde gerçekleştirmeye elverişli bir çok imkânlar, fırsatlar ve teknik vasıtalar verdi. O, bu vasıtaları kullanmaya başladıktan sonra, büsbütün zalimleşti. İmkân ve fırsat bulduğu diyarlarda, kökü toprağa gömülü olmayan, halk yığınlarına dayanmayan, yalnız sömüren sınıfın menfaatlerini koruyan, temeli çürük bir devlet kurdu, hastalıklı bir medeniyet yarattı, onun meftûnu oldu. Bu medeniyet bilhassa teknik alanda harikalar gösterdi. İnsanları köylerden boşanarak büyük şehirlerde toplanan, desteklerini fabrikalar teşkil eden yeni bir âlem doğdu. Yeni insan bu milyonluk şehirlerin içinde, makine çarklarının arasında terbiye edilmeye başlandı. Büyük şehirin sihirli cazibesi dünyanın her tarafına yayıldı. Konforlu bir hayata kavuşma isteği bir çok insanlar için ülkü haline geldi.

Büyük sanayie dayanan ve büyük şehirlerde kurulan bu medeniyet, dünya köylerini korkunç bir şekilde emmeğe başladı. Büyük şehirde terbiye gören makine devri insanı nazarında köy kıymetten düştükçe düştü. Köylünün kıyafetinden türküsüne, türküsünden masalına, masalından diline, dilinden geleneklerine, oyunundan kilimine, kiliminden heybesine varıncaya kadar ulusal kültürle ilgili bütün değerleri bu tip insanlar nazarında iptidai, aşağılık şeyler oldular.

Büyük denizlerin dalgaları gibi kıtaları kaplıyan ve dünya ölçüsünde önem kazanan bu toplumsal olayların etkilerinden memleketimiz de kurtulamadı. Bizde de kendi çapımızda, köylü halktan ayrılmalar, ona yüz çevirmeler, onu kendi kendine bırakmalar oldu. İmparatorluğun gerileme devirlerindeki hayatı bu hükmümüzü kuvvetlendirecek misallerle doludur.

Köylü bu durum karşısında kendi içine kapandı. Katılaştıkça katılaştı. Sert bir kabuk bağladı. Her köy kapalı bir sır kutusu oldu. Bütün kuvvetini ve değerlerini içine topluyarak kendi işini kendi görmeye, dertlerini kendi yenmeye, sırlarını kendi çözmiye başladı. Toplum hayatı ile ilgisi kesildi. Bu varlıkları birbirlerine bağlayan bağlar çözülmünce, köy artık ulusa mayalık yapamıyacak duruma düştü. Kendini idare edenlerden ayrıldı. Mukadderat birliğinin dışında kaldı. İdare edenlerin işlerine destek ve temel olmadı. Onun bu duruma düşüşü hem kendisi hem de mukadderatın alın yazısı icabı ondan ayrılanlar için çok zararlı oldu. Köyle beraber kasaba ve şehirde kısırlaştı, cılızlaştı, hepsi birden çürümeye yüz tuttu.

Halk yığınlarını yüz üstü bırakan uluslarda, bunun doğurduğu ve gelecekte doğuracağı çöküntüler sezilmiye başlanınca yine dünya ölçüsünde köye, halka dönme, onlardan kuvvet alma hareketleri başladı. Duyuş, düşünüş bakımlarından halktan ayrılan kitleleri halka yaklaştırma; yeni medeniyetin vasıtalarını kullanma, onlardan faydalanma bakımlarından geri kalan halk yığınlarını bunlara kavuşturma tedbirlerine girişildi. Bu ülküyü gerçekleştirme, toplumsal hayatın büyük hatasını düzeltme uğrunda çetin savaşlar oldu. Tarih şimdiye kadar mislini görmediği devrimlerle karşılaştı.

Tarihi olayların mahiyeti ne olursa olsun, geçmişin tasanına kapılmaksızın gerçeğin isteklerine uymak lâzımdır. İmparatorluğun yıkıntısı üstüne kurulan Cumhuriyeti, sağlam temele oturtmak için köye dönme, köy kaynağından kuvvet almak, köydeki değerleri fıskırtmak gerektir. Cumhuriyet, toprağa ve toprak insanına dayanan, modern tekniği onların da malı haline getiren bir medeniyet yaratabilmelidir. Ulusun ortaklık değerlerinden başka bir şey olmıyan köy kültürünü bütün vatandaşların içlerine sindirebilmelidir. İnsanın insanı sömürmesine asla müsaade etmemelidir, bütün insanlarımızı, yeni medeniyetin vasıtalarından faydalanarak tabiatı istismara sevkedebilmelidir. Köy Enstitülerimiz bu ilkelere inanan, bunları gerçekleştirmek istiyen, bu uğurda canla başla çalışacak olan nesilleri yetiştirmeye savaşan kurumlardır.

III — Köyleri şekillendiren başka etkiler: Tarihi olaylar gibi, tabiat etmenleri, köy sakinlerinin yetenekleri ve görenekleri de köylerin belli şekiller almalarına tesir ederler. Onun için köylerin çoğu bir su başına veya kenarına kurulmuştur. Türlü ihtiyaçları giderme bakımından köyün ormanlara yakın veya bir yolla bağlı olması istenilir. Her köy, içinde oturanların geçimlerini sağlayacak kadar toprağa muhtaçtır. Her köyün kendi hayvanlarını beslemeğe yetecek kadar çayırı, merası, otlağı olmalıdır. Köyler türlü taşıtların geçmelerine elverişli yollarla komşu köylere, yakın kasaba veya şehirlere bağlanmak zorundadırlar. Köy kurulacak yerin havası sağlam olmalıdır. Bunlar köyün gelişmesi, geçimi, sıkıntısız yaşaması için gerekli ana şartlardır.

Hayvanların veya kuşların, yuva yapacakları yerleri isabetle seçtikleri gibi köylüler de köye temel olabilecek yerlerde bunları ararlar veya bu vasıfları taşıyan yerler onları kendilerine çekerler.

Köyü bilmeyenler, bu ana şartları gözönünde tutmadan köy kurmaya kalkarlar, orada, oturacakların evlerini hazırlarlar, fakat köylüler buralara yerleşmek istemezler. İskân işleriyle uğraşanların bilimsizliklerinden doğan bu hatalara yer yer rastlanır.

Memleketimiz tarih boyunca, türlü türlü insan kabilelerine, milletlere beşik veya geçit vazifesi gördüğü için köy şekillerinin belirmesinde bu gerçekler kadar, köylere yerleşen insanların geldikleri diyarlardan ge-

tirdikleri göreneklerle geleneklerinin de tesirleri olmuştur. Bu ve bunlara benzer bir çok sebepler yüzünden yurdumuzun türlü bölgelerinde çeşitli köy tipleri meydana çıkmıştır : Evleri birbiri üstüne yaslanmış gibi sıkışık evli köyler, bahçeler veya ormanlar arasındaki köyler, evleri bir vadinin içine sıralanmış veya serpilmiş dağınık evli köyler, her biri müstakil bir küçük köymüş gibi mahallelere ayrılmış köyler, evleri düzgün çizgili sokakların kenarına dizilmiş köyler, evleri göl, deniz veya nehir kenarlarına yapışık köyler, evleri dik yamaçların setleri üstüne oturtulmuş köyler gibi.

Köyleri şekillendiren etmenler, onların içlerinde yaşayan insanların çalışma tarzlarına, giyinişlerine, karakterlerine, ekonomik ve toplumsal hayatlarına çok müessir olurlar. Köylüler, köyelerinin yerine, kuruluş sebeplerine, biçimine, hemşehrilerinin karakterlerine göre, dışardan gelecek ve köyün iç yapısına tesir edecek olaylara ya boyun eğerler veya mukavemet ederler. Bu duruma göre de köyün hakikî hüviyeti, kişiselliği belirir. Köy sunî ve zayıf etkiler karşısında kolayca kılığını değiştirmez, ulusal değerlerini elinden bırakmaz. Onun için kendine yabancı her türlü olaylara mukavemet eder. Böylece bir taraftan ulusal karakterini ve kültürünü korurken diğer taraftan da sert ve gelenekçi olarak kalır. Bu huyunu yabancı milletlerin idareleri altına girdiği zamanlarda bile kolay kolay terk etmez. Onun bu tılsımlı durumu, millî kurtuluş karakterleri veya uyanışları için tohum vazifesini görür. Köy denilen kaynak bu amaçlara sadakatle hizmet edecekleri dibinde bir sır gibi saklar. Günü gelince onlar fıskırmaya başlarlar. Her biri esrarlı bir şekle bürünerek duran ve bir temel çivisi gibi yurdun göğsüne yerleşmiş bulunan 40.000 köyümüz vardır. Bu yuvalarda 14.000.000 insan oturur. Analar mütemadiyen çocuk doğurarak yuvaları şenlendirirler. Tabiatın gaddarlıklarına, geçim zorluklarına, zaman zaman toplum hayatında beliren soysuzlaşmalara yalnız bu vasıta ile cevap vermeye çalışırlar. Onun için köyde yaşayabilen ve biraz gelişen çocuk, hem millet hem de köy ölçüsünde paha biçilmez bir değer taşır. Sefaletin pençesinde inleyen çaresizlerin durumları bu hükmün dışında kalır ve esas kanaatimizi asla değiştiremez. Hele ana olmaya nâmet kız çocuğu, en önemli maksatlar için bile yok yere harcanmak, köy dışına asla verilmek istenmez. Kızını yatılı okula veya çocuğun tekrar dönüp köye gelmesine elverişli köy Enstitüsüne göndermek kararını veren bir köylü ailenin etrafını komşu kadınlar sararlar :

— Kızınız koca köye sığmadı mı, yabana ne diye gidiyor ? diye avazları çıktığı kadar bağırır, ağlar, yuvadan yavrusu alınmak istenilen bir ana kuş gibi çırpınırlar. Köy Enstitülerine talebe, evlâda bu kadar sıkı sıkı sarılan köylülerin elinden, dışarıya bir damlasını bile akıtmak istemiyen bu kaynaktan alınır.

IV—Talebenin Enstitü'ye gelişi ve alışması: Kars'tan Edirne'ye

kadar memleketin türlü bölgelerine yayılan Köy Enstitülerine her çeşit köyden talebe alınır. Bunları seçmek üzere köylere giden öğretmenlerle İlköğretim müfettişleri, çocuk velilerine Enstitülerin amaçlarını, mahiyetlerini, buralarda okuyacakların kavuşacakları hakları uzun boylu anlatırlar. Buna rağmen gerçekçi çocuk babalarından mühim bir kısmı müesseseyi görmeden çocuklarını vermek istemezler. Bölgelerindeki Enstitüleri gördükten veya orada okumakta bulunan bir çok çocuklarla konuştuğundan sonra katî kararlarını verirler. Ondan sonra türlü türlü kıyafetlere bürünmüş, düşünceleri, tahayyülleri birbirinden ayrı, çoğu *efendi* olmak ve böylece köydeki çetin iş hayatından kurtulmak isteyen çocuk kafileleri köy Enstitülerine doğru akmaya başlar. Gelenlerin üstleri başları temizlenir, çabuk ve biraz bakımla geçecek hastalıkları beraber getirenler tedavi altına alınırlar. Enstitülerin toplantı meydanları, binaların arasındaki yolları, on üç, on dört yaşında iken yetişkin insanların kılıklarına bürünmüş ve onların pozlarını, konuşma, yürüme ve oturma tarzlarını iyice öğrenmiş köylü çocuklarıyla dolar. Çocukların Enstitülere alışmaları devri bir kaç ay sürer. Bu arada köy hasretine dayanamıyarak ağlayanlara, kaçanlara rastlanır.

Talebe müesseseye ayak basar basmaz kesif ölçüde türlü türlü çalışmalara da başlanır. Dersler, ziraat ve sanat işleri, yapıcılık faaliyeti, hayvan bakımı gibi bir çok kollara ayrılan bu çalışmaların içine sokulan çocuklardan Enstitüye mal olacaklarla olmayacaklar kısa bir zaman içinde kolayca birbirlerinden ayrılırlar. Kalanlar üzerinde işlenmeye başlanır. Fedakâr öğretmenler, onlara her türlü temizlik işlerini, yemek yemeyi, arkadaşlarıyla öğretmenlerine saygı ve sevgi göstermeyi, Enstitü eşyasına zarar vermemeyi, Devlet mallarını korumayı, hayvanlara ve taşıtlara iyi bakmayı, çalışkan olmayı, her türlü işi severek yapmayı, iyi kalpli olmayı, boş zamanlarda çeşitli oyunları oynamayı, alfabesinden başlayarak öğretmiye koyulurlar. Çocuklar kökleşmiş alışkanlıkları kolay kolay terk edemezler. İlk aylardaki çalışmalar, köy çocuğunu tanımayan bir kısım öğretmenleri ümitsizliğe bile sevk eder. Sonra birdenbire talebenin çoğunda hayret edilecek bir gelişme görülür. Onların çoğu, çiçek açtıktan sonra meyvası çabuk olgunlaşan bitkiler gibi pişkin ve olgun bir duruma geliverirler. Ondan sonra Enstitüde kendilerine her hususta güvenilecek kafileler belirmeye başlar. Çok geçmeden bunlar kurumun bütün işlerini ellerine alırlar. Derslere devam ederler, Enstitünün türlü türlü işlerini görmeye başlarlar. Bu çalışkan, becerikli, başarılı talebe gruplarını gören diğer çocuklar, onlara katılmadan kenarda, köşede durgun bir halde kalamazlar. Onlar da bunlara katılırlar. Enstitüler hakikî hüviyetlerini bundan sonra alırlar.

V — Öğretim ilkeleri ve bu alanda çalışmalar: Sabahları ortalık aydınlanmaya başlarken horozlar ve tavuklarla beraber Enstitü talebesi de uyanır. Temizlik işleriyle sabah jimnastiği yapıldıktan, kahvaltı

yenildikten sonra, bütün talebe işlere dağılmak üzere ilgili öğretmenlerle beraber meydanda toplanır. Günlük veya haftalık çalışma programlarına göre kümeler ayrılır. Kümelerin yarısı kültür derslerine, diğer yarısı da ziraatla ilgili iş alanlarıyla işliklere veya yapıcılığa giderler. Müessesenin günlük ve nöbetle görülecek işlerine ayrılan gruplarda kendilerini bekliyen türlü işlerin başına dağılırlar. Çalışmalar başlayınca manzara birden bire değişir. Bir vadinin içindeki ocağın başında taş yontan veya kıran çocukların buldukları yerden çekiç sesleri gelir. Ovadaki sebze bahçelerini sulayan çocukların sevinçli sesleri uzaklardan duyulur. At arabasını hızlı sürerek değirmene giden iki çocuğun yanınızdan geçtiği görülür. Uzak ufuklara sırtını vermiş bir yamacın üstüne dağılmış, bembeyaz davar sürülerinin başında dolaşan çoban çocuklardan birinin merkeple Enstitüye doğru geldiği görülür. Yeni yapılan bir okul binasına tuğla veya harç çeken, bu binanın duvarlarını ören talebenin birbirleriyle şakalaşırken attıkları kahkahalar derelerin içini inletir. Pencereleleri açık bir işlikte dokuma tezgâhlarını harekete geçiren kız talebenin ter döktüğü görülür. Mutfakta aşçıya yardım eden, büyük kazanın etrafına dizilerek patates soyan çocuklara rastlanır. Makinaların başında çalışan ve arkadaşlarına çamaşır, elbise diken kızların dikiş işliğini inletircesine türkü söyledikleri duyulur. Sınıfların birinde matematik, diğerinde kimya okutan öğretmenlerin sesleri işitilir. Başka bir dersanede müzik dersi gören çocukların mandolinlerinden çıkan sesler uzaklardan duyulur. Her taraftan bir başka ses gelir, iş başındaki kümelerin teşkil ettikleri çeşitli görüşlere rastlanır. Hareket, ses, toprağı değerlendirme, yapıcılık hevesi, tabiata saldırış hazzı, öğrenme hırsı Enstitünün bütün alanlarını kaplar.

Akşam olunca gece nöbetçilerinden başka bütün talebe yatakhanelere çekilir. Nöbetçiler arkadaşlarını istirahat ettirmek, müessesenin emniyetini sağlamak için karanlıkların içine dalarlar. Binaları, yolları, ahırları, kümesleri, tarlaları, ambarları dolaşmaya başlarlar. Saatleri sona erince bu önemli vazifeyi tatlı uykularından uyandırdıkları, gözleri çapaklı arkadaşlarına devrederler. Ortalık aydınlanırken, sesi uzak ufuklardan duyulan kampanaya vurmaya başlarlar. Enstitü mensupları, mukaddes işlerine başlamak üzere tekrar uyanırlar. Köy Enstitülerinde günler böyle geçer. Bu kurumlarda herkes kendi işini kendisi görür.

Enstitüler, toplum hesabına görülecek işleri de kendi işleri gibi tutar ve yürütürler. Onları tanımayan, Enstitüleri yakından incelemeyen, görmek zahmetine katlanamayan serde yetişme pedagoklar, bu kurumlarda iş eğitimine önem verilmesini fakat bunun kültür derslerinin zararına geliştirmemesini tavsiye ederler. Ezberciliğe ve spekülasyona dayanan vaazcılığı bir türlü ellerinden bırakmak istemezler. Hakikat şudur:

Enstitülerin öğretim müddetleri beş yıldır. Bu müddet içindeki zamanın:

114 haftası kültür derslerine,

58 „ ziraat derslerine ve çalışmalara,

58 „ teknik derslere ve çalışmalara,

30 „ da beş yıllık sürekli tatillere ayrılır. Haftada 44 saat çalışılır.

Bütün sınıflardaki talebenin yarısı kültür derslerine, aynı sınıfların geri kalan talebesinin yarısı ziraat, yarısı da teknik derslere ve çalışmalara ayrılarak; yarım gün, bütün gün, bir hafta esasına göre çalışma programları saptanır. Acele yapılması gereken bina, yol, köprü, su arki açılması; belli bir müddet içinde bitirilmesi zarurî ekim, orak, harman gibi olağanüstü, önemli işler çıktığı takdirde gereğine göre yeter sayıda veya bütün talebe ve öğretmenler bütün gün, hafta müddetince veya bir kaç hafta bu işlerde çalıştırılır. Bu gibi çalışmalara katılan talebenin o müddet içinde devam edemediği ders veya işler sonraki çalışma plânlarında gerekli zaman ayrılarak telâfi edilir.

Köy Enstitüleri talebesine öğretmenlik mesleğiyle birlikte köylülere kılavuzluk edebilecekleri derecede ziraat işleri de öğretilir. Ayrıca ikinci sınıftan itibaren çocuklara köyde geçecek birer meslek öğretimiye başlanır.

Eekekler: Demircilik, dülgerlik, yapıcılık;

Kızlar: Dikiş-biçki, örgü ve dokmacılık, ziraat sanatları şubelerinden birine seçilir. Bu sanatı iş hayatı içinde metodla ve başarı ile yapabilecek, öğretmen olacağı çevrenini özellik ve ihtiyaçlarına göre tatbik edebilecek ve bu bakımdan köy halkını faydalandırabilecek duruma getirilir.

Köy Enstitülerinin vaziyet ve bina plânları memleket mimarları arasında açılan müsabakalarla elde edilir. Bu projelere göre yollar, binalar, su, elektrik ve kanalizasyon tesisatı; ders tatbikatı ve temrini şeklinde talebe tarafından yapılır. Enstitülerde; mevcut talebenin, öğretmenlerin, hayvanların besin maddelerini karşılayacak genişlikte ziraat işleri görülür. Deniz veya göl kenarındaki Enstitülerde de balıkçılığa bu ölçüde önem verilir.

Kısacası *Enstitü talebesi iş hayatı içinde, iş vasıtasile iş için terbiye edilir.*

VI — Eğitim ilkeleri: İş hayatı içinde, iş vasıtasıyla iş için terbiye edilmeğe çalışılan Enstitü talebesinin yetenekleri bilhasa şu alanlarda gelişmektedir:

1. Çocuklar sade, mutavazı, memleket uğruna harcanmış emeklerle dolu bir hayatı sevmekte ve benimsemektedirler. Böyle insanlar gösterişten, şarlatanlıktan, tenbellikten, uysallıktan nefret etmektedirler.

2. Açık hava, bol güneş ışığı, toprak ve çiçek kokusu, hayvan sesleri, tabiat olayları içinde yetişen Enstitü çocukları, geldikleri günlere nisbet kabul etmeyecek şekilde sıhhat kazanmaktadırlar. Onlar, anı ve geçici zevkler için vücutlarını zehirlemeyen, soysuzlaşmayan insanlar haline gelebilmektedirler.

3. Başarı çelenklerine bürünen, vucutları sağlam, sıhhatları yerinde olan Enstitülüler hayatı seven, ondan zevk alan, yaşama doymak bilmiyen, inzivadan korkmayan ve onun ruhu karartıcı etkilerine karşı koymasını bilen kimselerdir. Onlar her yerde ve her türlü şartlar içinde nefse hakimiyeti, olayları soğuk kanlılıkla karşılamayı yaşamının temel taşı olarak alırlar. Bunu yapamıyan insanlardan hoşlanmazlar.

4. Enstitü talebesi gerçeği, gerçek kıymetleri sever ve onlara inanır. Başkalarını bunlara inandırmaya, bunları etrafına yaymaya çalışır. Bu kudreti çocuklara gerçekle temas, iş hayatı içinde çalkanma ve uğrulma temin eder.

Çocuklar güzel kıymetleri taparcasına sevmek zevkini ve alışkanlığını bizzat oynadıkları ulusal oyunlardan, çaldıkları müzik parçalarından, yaptıkları resimlerden, inşa ettikleri binaların şekillerinden, arada bir vasıta olmaksızın seyir ettikleri tabiat manzaralarından, çiçeklerden alırlar. Bu hal onların hepsini meselâ bir eğlente aktif insanlar haline getirir. Onlar bunu yapamıyan pasif kimselerden ayrılırlar. Herkesin kendileri gibi olmasını isterler. İş eğitiminden başka hangi vasıta onları bu duruma getirebilir?

5. Enstitü talebesi, doğru ve adalete uygun emirlere uymayı ana ilkelerden biri sayar. Haklı ve yerinde tenkitlere dayanır. Haksızlığa, kötülüğe boyun eğmez, bunları gidermek için gerekirse savaşıır.

İş hayatı içinde yetişen bu çocuklar, yersiz ve olur olmaz şeylere öfkelenmeyi, öfkeli iken hüküm vermeyi kusur bilirler. İçlerini intikam, kin, kıskançlık, kibir, dedikoduculuk gibi hislerden temizlemeye var kuvvetleriyle çalışırlar. Gerçek hayat içinde bunlardan sıyrılıp sıyrılmadıklarını denelerler.

6. Enstitülü çocuk ailesini, köy adlı yuvasını, yurdunu, mensup olduğu ulusu çok sever. Bu sevgiyi lâfla değil fiille her zaman ve her yerde isbat eder. Onların saadetleri uğruna harcadığı emeklerle yaptığı fedakârlıklar bunun en büyük delilini teşkil eder. On altı, on yedi yzında bir Enstitülü çocuk yurdun türlü bölgelerindeki Enstitülerde çalışarak müsbet işler başarır ve "bu binada, şu tarlalarda, karşiki yolda, yamaçtaki su kanalında benim aln terim var," diyebilir.

7. Enstitü talebesi, şahsî menfaati ulusun menfaatinden üstün tutmaz. Tutanlardan hoşlanmaz, nefret eder. Başkalarına zararlı olmaktan çekinir, bu yola girmeyi asla istemez. İşini bütün, kusursuz, metoduna ve tekniğine uygun olarak yapmakla kazanacaklarını her arzuyu

tatmine yeter derecede bulur. Onun için başarılı insanları sever, bir parazit gibi başkalarının veya milletin sırtında yaşamak isteyenlerden iğrenir.

Köy Enstitüleri ve onların mensupları vasıtasıyla yaygın bir hale getirilmek istenilen eğitim ilkelerinin başlıcaları bunlardır.

Türlü meslekleri öğrenerek ve bu silâhlara kavuşarak Enstitülerden çıkacak on binlerce genç, yarım vatanın dört bucağına dağıtılmıya, en ıssız köylere kadar sevkedilmeye başlanacak. Bunlar milyonlarca vatan-daşı ele alarak onların üzerlerinde işlemeye koyulacaklar. Onlar va-sıtasıyla bu kıymetler ulusa mal edilecek. İşte onların hazırlıyacakları bu malzeme ile canlı ve diri olarak, özlediğimiz yeni bir millet doğa-cak. Köy Enstitülerinde yuğurulan hamur bu maksat için yuğurul-maktadır.